

Biuletenio tematika ir tema

Tarptautiniai santykiai ir geopolitika

Biuletenio laidos antraštė, probleminis klausimas**Rusijos aukštųjų valdžios lygmenų dinamika (I)****Esminiai žodžiai**

Rusija, politinis režimas, valstybinė valdžia, valstybės valdymo sistema, „Politbiuras 2.0“, FSB

Serija ir registracijos numeris

ZD-2024-7

Leidimo data

2024-09-12

Leidimo vieta

Vilnius

Žanras Analitinė apžvalga Kita**Šaltiniai: kategorijos**

-
- Teisės aktai
-
- Politinė komunikacija
-
-
- Analitinių centrų kūriniai / leidiniai
-
- Žiniasklaidos turinys
-
-
- Socialinių tinklų turinys
-
- Statistiniai duomenys
-
- Mokslo darbai
-
-
- Metainformaciniai produktai
-
- Išviešinti slapti / privatūs duomenys

Šaltiniai: nuo - iki2000 05 09 -
2024 08 10**Šaltiniai: kalbos**

-
- Lietuvių k.
-
- Lenkų k.
-
-
- Anglų k.
-
- Kitos ES kalbos
-
-
- Rusų k.
-
- Kitos

Citavimui (APA stiliumi)Nacionalinė biblioteka, Informacijos analitikos skyrius (2024). *Rusijos aukštųjų valdžios lygmenų dinamika (I)* (ZD-2024-7). Vilnius.**Kontaktiniai duomenys**

Informacijos analitikos skyrius; analitika@lnb.lt. Nacionalinė biblioteka, Gedimino pr. 51, 01109 Vilnius.

Turinio apžvalga

Apžvalgoje iš esmės nagrinėjami du šaltiniai, apibūdinantys dabartinį Rusijos politinį režimą:

- 2024 m. analitinė ataskaita „Politbiuras 2.0“ apie valstybės valdymo sistemos aukščiausių lygmenų sąrangą ir dinamiką¹;
- 2000 m. atskleistas galimai Rusijos prezidento administracijos Politinės valdybos steigimo projektas, kuriame išvardytos valstybės mastu taikytinos represyvios priemonės, nuo dokumento pavišimo iš tiesų taikytos beveik 25-rius metus².

1. Įžanga

Šiame darbe nagrinėjama Rusijos aukščiausiojo valdymo lygmens sąrangą, aptariama nuo 2012-ųjų publikuojamų ataskaitų „Politbiuras 2.0“ serijoje, kurią rengia Maskvoje įsikūrusi konsultacijų bendrovė „Minchenko Consulting“. Šioje apžvalgoje susitelkta į 2024 m. bendrovės išleistą analitinį dokumentą.

„Politbiuru 2.0“ vadinama artimiausia Rusijos Federacijos (RF) prezidento Vladimiro Putino aplinka. Viena vertus, Rusijos valstybės valdymo sistema, kuriai būdingi neformalūs ryšiai, yra uždara, neskaidri, todėl jos konfigūraciją galima analizuoti tik netiesiogiai, pvz., pasitelkiant ekspertinius vertinimus. Kita vertus, „Minchenko Consulting“ darbus galima laikyti oficioziniais, nes jie be kliūčių publikuojami labai suvaržytoje viešojoje erdvėje, o juos rengiant apklausiami valstybės pareigūnai, verslo, akademybės atstovai bei kitų sričių ekspertai.

„Politbiuras 2.0“ yra Putino režimo dalis, o šiam apibūdinti tinka šiuo metu įprastas vertinimas: „prieš 25 metus [buvęs Rusijos prezidentas] Borisas Jelcinas Rusijos ministru pirmininku paskyrė Vladimirą Putiną, kuris tuo metu vadovavo FSB [Federalinei RF saugumo tarnybai (rus. ФСБ – Федеральная служба безопасности Российской Федерации, *Federalnaya Sluzhba Bezopastnosti Rosijskoi Federacii*) – vienai iš Rusijos Federacijos specialiųjų tarnybų]. Taip prasidėjo laikotarpis, per kurį šalis, išsivadavusi iš vieno totalitarinio režimo, laipsniškai perėjo į kitą. Sovietinė ideologija buvo pakeista imperiniais „rusų pasaulio“ lozungais. [Galiausiai Rusija 2022 m. vasario 24 d. užpuolė Ukrainą, taip sulaužydama Europoje nusistovėjusią saugumo sistemą]. Ketvirtį amžiaus trukęs Putino valdymas atnešė Rusijai teroristinę šalies statusą ir lėmė visų socialinių institucijų žlugimą. Liko tik vienas mechanizmas – visa apimanti smurto sistema, palaikanti pasikartojančius ir atsikuriančius socialinius santykius bei praktikas“, kurioms kitokiomis sąlygomis būdinga saviraida.³

¹ Minchenko Consulting. (2024 m. birželis). Политбюро 2.0. Долгая зима. Prieiga per internetą:

https://minchenko.ru/netcat_files/userfiles/Politbyuro/NEW_Doklad_Politbyuro_2_0_korotkaya_versiya_2JUNE2024.pdf

² Редакция N 6. (2000 m. gegužės 9 d.). Prieiga per internetą: <https://www.kommersant.ru/doc/16875>

³ Харитонов, О. (2024 m. rugpjūčio 10 d.). Хлеб заплесневел. Ольгерта Харитонова – о власти мертвых мужчин. Prieiga per internetą: <https://www.svoboda.org/a/hleb-zaplesnevel-oljgerta-haritonova-o-votsarenii-putina/33069578.html>

Analitinių apžvalgų archyvas: <https://lnb.lt/istekliai/kiti-istekliai/analitines-apzvalgos>

Cituojant arba naudojant šį šaltinį, nuoroda į Nacionalinę biblioteką yra būtina.
Šioje apžvalgoje pateikiamas turinys nėra oficiali Nacionalinės bibliotekos nuomonė.

LNB / IAS / ZD / 2024-09-12 / Psl. 1 iš 10
© Nacionalinė biblioteka, 2024. / Слава Україні!

Ketvirčio amžiaus Rusijos kelias iš vieno totalitarinio režimo į kitą nebuvo visiškai spontaniškas, atsitiktinis. Šioje apžvalgoje remiamasi ir 2000 m. paviešintu dokumentu (jo ištraukos pakartotinai publikuotos 2010 m.), kuriame išdėstyta priemonių planas tuometinei RF prezidento administracijai. Plane keliami užduoties „suvaldyti“ visuomenę specialiųjų tarnybų metodais.

2. Rusijos valstybės administracijos „žemėlapis“ - „Politbiuras 2.0“

Šiame skyriuje referuojama apie 2024 metų birželį publikuotą analitinį dokumentą „**Politbiuras 2.0**“⁴, kuriame instituciniu aspektu išnagrinėta dabartinė Rusijos valdančiojo elito struktūra. Internete viešai prieinamą tekstą parengė Putino režimui lojalūs ekspertai, dirbantys „komunikacijų grupe“ arba „komunikacijų holdingu“ prisistatančioje bendrovėje „Minchenko Consulting“, kuri reziduoja Rusijos sostinėje Maskvoje. Šiai bendrovei vadovauja 1970 m. gimęs Jevgenijus Minčenka - istoriko išsilavinimą turintis politinis technologas bei viešųjų ryšių specialistas⁵. Jis yra nuolatinis vadinamojo „Valdajaus“ klubo⁶ - Putino režimo idėjinio ruporo - diskusijų dalyvis.

Nuo 2012 m. rengiamuose tęstiniuose pranešimuose „Politbiuras 2.0“ nagrinėjamas galių pasiskirstymas Rusijos valdžios piramidėje, kurios viršūnėje yra Putinas. „Politbiuru 2.0“ vadinamas artimiausių Putinui asmenų ratas, kuriame aptariami svarbiausi sprendimai vidaus ir užsienio politikos klausimais.

„Politbiuro 2.0“ sudarymo ir funkcionavimo mechanizmas nėra nei aiškus, nei skaidrus. Kalbama apie oficialiai neįteisintą, vien teoriškai rekonstruotą darinį. Vieno ar kito asmens priklausymas „Politbiurui 2.0“, jo sudėties dinamika nustatoma ekspertiniais vertinimais. „Minchenko Consulting“ analizuoja oficialių šaltinių informaciją, taip pat interviu su Rusijos elito atstovais bei įvairiais ekspertais (jų yra per šimtą)⁷.

Dėstydami medžiagą „Minchenko Consulting“ ekspertai pasitelkia didžiūmai auditorijos dar iš sovietmečio suprantamas sąvokas, kurios kadaise apibūdino komunistinės SSRS partinę hierarchiją:

- „**Politbiuro 2.0 narys**“ - elito grupės lyderis (nebūtinai užimantis valstybinį postą), disponuojantis įvairiais ištekliais bei turintis tam tikrų kitų pranašumų, pvz., yra itin artimas Putinui, daro neformalią įtaką, turintis administracinę, informacinę, finansinę galią Rusijos mastu ar regionuose, yra įtakingas kokioje nors politinėje partijoje ar partijose (šiuo metu partijos yra „kišeniniai“ dariniai, valdomi Rusijos prezidento administracijos).
- **Kandidatas į „Politbiuro 2.0“ narius** - stiprus elito žaidėjas, turintis galimybę kontaktuoti su Putinu ir vykdamas jo deleguotas funkcijas.
- „**CK (Centro komiteto) 2.0 narys**“ - įtakingas verslo ar valdančiosios nomenklatūros atstovas.

Vartojamų sąvokų rinkinys yra hibridinis: nors kalbama apie „politbiurą“, „CK“, Putinas nesiejamas su tokiomis komunistinėmis partinėmis sąvokomis kaip „generalinis sekretorius“, o vadinamas „prezidentu“. Esamoji „Politbiuro 2.0“ sudėtis aptariama kiek žemiau.

2024 metų birželio apžvalgos „Politbiuras 2.0“, pavadintos „**ilga žiema**“, įvade teigiama, kad esama tikimybės, jog Rusijos konfrontacija su Vakarais gali užsitęsti dešimtmečius (taigi, laukia „ilga žiema“), o **dabartinė situacija yra „per porą žingsnių“ nuo „Karibų krizės 2.0“** (čia turima omenyje 1962 metų spalio SSRS ir Jungtinių Amerikos Valstijų (JAV) santykių krizė, kuomet abi šalys buvo priartėjusios prie branduolinio karo ribos). Pasak leidinio autorių, tarptautinių santykių įtampa skatina įvairių politinių režimų konsolidaciją - esą, Rusija šiuo atžvilgiu nėra išimtis.

Analitinis „Politbiuro 2.0“ tekstas beveik neturi ideologinių dedamųjų, jeigu ideologija nelaikysime dokumente deklaruojamo Rusijos politinės sistemos legitimumo (teisėtumo). Nekvestionuojamas ir piramidės viršūnėje esančio Putino legitimumas.

Apibendrinant galima teigti, kad studija „Politbiuras 2.0“ savaip užpildo informacinę spragą Rusijos viešojoje erdvėje. Šio dokumento reikšmė ir poveikis priklauso nuo jo vietos šiuolaikinės Rusijos oficialioje politinėje komunikacijoje. Nebūdamas opozicinis, apsieinantis be ideologinių klišių, tai yra gana įtikinamai atrodantis gidas, kurį sąlygiškai galima vadinti „**Kas yra kas Rusijos valdžios viršūnėse**“. Visuotinai prieinamas dokumentas, nušviečiantis Rusijos valdžios mechanizmo sąrangą bei jos dinamiką, ypač informatyvus tiems, kurie nesitenkina kasdiene politinė propaganda, plūstančia iš Rusijos valstybės kontroliuojamų medijų⁸ - visų pirma patiems Rusijos elito veikėjams bei gausiam „aptarnaujančiam personalui“: žurnalistams, ekspertams, akademybės atstovams ir pan. Toks dokumentas naudingas ir daugybei įvairaus rango valdininkų, kuriems pravartu orientuotis valdžios koridoriuose pagal aiškų „žemėlapi“, užuot rankiojus informaciją iš neformaliųjų šaltinių ar žiniasklaidos.

⁴ Žr. 1 šaltinį.

⁵ Yevgeny Minchenko. (n. d.) Prieiga per internetą: <https://valdaiclub.com/about/experts/372/>

⁶ Valdai Discussion Club. (n. d.) Prieiga per internetą: <https://valdaiclub.com/about/>

⁷ Политологи зафиксировали трансформацию «ближнего круга» Путина. В «Политбюро 2.0» усилилась роль силовиков и ослабили позиции Володина. (2019 m. birželio 5 d.). Prieiga per internetą: <https://www.rbc.ru/politics/05/06/2019/5cf683ba9a7947db4b1ea91f>

⁸ 2021 m. pabaigos apklausų duomenimis, pagrindinis valstybinės propagandos ramstis yra televizija - 62 proc. apklaustųjų tai pagrindinis informacijos šaltinis (89 proc. apklaustųjų žiūri TV bent kartą per dvi savaites). Greta TV Kremliaus propaganda pasitelkia ir socialinius tinklus. Žr.: Алюков, М., Куниловская, М., Семенов, А. (2022 m. spalio 7 d.). «Гидрант лжи»: кремлевская пропаганда и ее отражение в социальных медиа. Prieiga per internetą: <https://ridl.io/ru/laquo-gidrant-lzhi-raquo-kremlevskaya-propaganda-i-nbsp-ee-nbsp-otrazhenie-v-nbsp-sotsialnyh-media/>

3. Kas yra kas „Politbiure 2.0“

Ataskaitoje „Ilga žiema“ teigiama, kad trečiaisiais Rusijos karo su Ukraina metais **Rusijoje susiformavo „du valdymo kontūrai“**:

- **civilinis**, kurį faktiškai koordinuoja dabartinis **Rusijos premjeras Michailas Mišustinas**. Jo užduotis - vykdyti maksimaliai efektyvią socialinę politiką ir mažinti socialinę bei politinę riziką, galinčią kilti dėl socialinių įtampų.
- **Karinis valdymo kontūras**, kuriuo užsiima įvairios ministerijos, karo pramonės komplekso, prezidento administracijos ir RF saugumo tarybos atstovai (RF saugumo taryba yra konstitucinis valstybinis patariamasis organas prie RF prezidento, rengiantis prezidento sprendimus gyvybinių Rusijos interesų saugumo užtikrinimo klausimais).

Žemiau pateikiamas 2024 m. „Minchenko Consulting“ pristatyto Rusijos valdžios „viršutinio aukšto“ vaizdas - būtent pats **„Politbiuras 2.0“**.

1 iliustracija. „Politbiuro 2.0“ sandara ir narių amžius 2024 metų rugsėjį.
© „Minchenko Consulting“, 2024⁹, Nacionalinė biblioteka, 2024.

„Politbiuro 2.0“ nariai paveikslėlyje išdėstyti ne abėcėlės tvarka, o eilutėmis (schemoje nurodytas kiekvieno nario amžius, vidurkis - 68-eri metai). Apžvalgos autoriai nenurodo, kokia yra kiekvieno nario galia (ne visi užima valstybinius postus). Piramidės viršūnėje yra Putinas.

Apžvalgoje viršutinės eilutės veikėjai įvardyti kaip **stiprinantys pozicijas**, viduriniai - **išsaugoję pozicijas**, apatinėje eilutėje išsidėstę funkcionieriai, kurių **įtaka sumažėjo**.

Viršutinė eilutė (nariai, sustiprinę įtaką):

- **Arkadijus Rotenbergas**, verslininkas milijardierius, kažkada kartu su Putinu treniravosi dziudo;
- **Genadijus Timčenko**, verslininkas milijardierius;
- **Michailas Mišustinas**, Rusijos Federacijos ministras pirmininkas;
- **Jurijus Kovalčiukas**, verslininkas milijardierius;
- **Sergejus Čemezovas**, valstybinės korporacijos „Rostech“, vadovas (rus. *Pocrex*, angl. *State Corporation Rostec*).

Vidurinė eilutė (nariai, išsaugoję įtaką):

- **Dmitrijus Medvedevas**, Valstybės saugumo tarybos pirmininko (Putino) pavaduotojas, 2008-2012 m. buvo Rusijos Federacijos prezidentas, 2012-2020 m. - šalies premjeras;
- **Sergejus Sobianinas**, Maskvos meras nuo 2010 m.;
- **Sergejus Kirijenka**, RF prezidento administracijos vadovo pirmasis pavaduotojas, 1998 m. balandį-rugpjūtį RF premjeras, 2005-2016 m. vadovavo valstybinei korporacijai „Rosatom“;
- **Igoris Sečinas**, naftos ir dujų kompanijos „Rosneft“ vadovas, 1999-2008 vykdė RF prezidento administracijos vadovo pavaduotojo pareigas, 2008-2012 buvo RF premjero pavaduotojas.

⁹ Žr. 1 šaltinį.

Апатинė еилутė (nariai, kurių įtaka sumenکو):

- **Nikolajus Patruševas**, nuo 2024 m. gegužės 14 d. RF prezidento patarėjas, iki tol RF saugumo tarybos sekretorius, 1999–2008 m. vadovavo FSB (Patruševų įtakos sumažėjimą derėtų vertinti su tam tikromis išlygomis, kadangi jo sūnus Dmitrijus Patruševas pakilo karjeros laiptais – 2024 metų gegužę jis paskirtas RF premjero Mišustino pavaduotoju);
- **Sergejus Šoigu**, RF saugumo tarybos sekretorius, pakeitęs šiame poste Patruševą, Šoigu 2012–2024 m. buvo RF gynybos ministras. Jam palikus šį postą 2024 m. buvo suimti keli jo pavaduotojai.

Apžvalgos autoriai nurodo dar vieną „Politbiuro 2.0“ narį, kurį vadina „naujai kooptuotu“ – faktiškai nelegitimų Baltarusijos prezidentą **Aliaksandrą Lukašenką**.

Apibendrinant galima teigti, kad „Polibiurą 2.0“ sudaro Putinui regimai lojalūs asmenys, susiję su juo dar ir verslo ryšiais¹⁰. Iš vienuolikos „Politbiuro 2.0“ narių bent penki yra verslininkai milijardieriai, neužimančys postų valstybės administracijoje, tačiau kontroliuojantys strateginius finansų, pramonės, gamtinių išteklių gavybos ir prekybos sektorius. Smulkmena, kuri „negadina vaizdo“: priklausydami neformaliajam „Politbiuriui 2.0“, **Rotenbergas ir Timčenko turi dar ir Suomijos pilietybę** (pirmasis Suomijos pasą gavo 2003 m., antrasis – 1999 m.). 2023 m. Suomijos saugumo policija ėmėsi tirti abiejų atvejų aplinkybes. Rotenbergo ir Timčenkos aktyvai Suomijoje yra areštuoti¹¹. Ši detalė kelia klausimų dėl parodomąjo Putinui artimų žmonių „patriotizmo“. Kita vertus – buvimas kelių valstybių piliečių lengvai paaiškinamas verslo interesais.

4. Verslo interesų grupės, atstovaujamos „Politbiure 2.0“

Apžvalgoje „Politbiuras 2.0“ vardijamos interesų grupės, besitelkiančios apie Rusijos verslo lyderius, įeinančius į nagrinėjamą politinį darinį. Kartu bandoma įvertinti jų įtakos dinamiką – didėja, nekinta ar mažėja.

Toliau pateikiamos grupės, kurių įtaka sustiprėjo, vardijamos tokia tvarka, kokia jos pristatomos ir apžvalgoje „Politbiuras 2.0“.

Brolių Jurijaus ir Michailo Kovalčiukų grupė¹², į kurią įeina ir Jurijaus sūnus **Borisas Kovalčiukas**, neseniai paskirtas Rusijos audito rūmų (rus. *Счетная палата*) vadovu, o iki tol užėmęs Rusijos energetikos milžinės „Inter RAO“¹³ valdybos pirmininko postą. Michailas Kovalčiukas, fizikas, akademikas, yra Kurčiatovo instituto vadovas (ši įstaiga užsiima branduoliniu tyrimais). Jurijus Kovalčiukas aplink savo kontroliuojamą banką „Rosija“ (rus. *Россия*) sutelkė verslo imperiją, į kurią pateko dalis dujų gavybos gigantės „Gazprom“ aktyvų. Jis faktiškai kontroliuoja „Gazprombanką, taip pat **valdo žiniasklaidos imperiją „Nacionalinę medijų grupę“** (rus. *Национальная медиа-группа*), kuriai priklauso „Pirmasis“ ir „Penktasis“ Rusijos televizijos kanalai, laikraštis „Izvestija“, didžiausia televizijos reklamos pardavėja „Video International“ ir daugelis kitų žiniasklaidos priemonių. Šis asmuo taip pat valdo kontroliuojančiąją bendrovę „Gazprom Media“, valdžiusią kažkada daugumą nepriklausoma laikytą radijo stotį „Echo Moskvy“ (dabar ji uždaryta). Leidinio „Forbes“ duomenimis, 2022 m. Jurijaus Kovalčiuko valdomų aktyvų vertė sudarė 1,3 mlrd. JAV dolerių¹⁴.

Čemezovo grupė¹⁵. Čemezovas ir su juo susiję asmenys valdo didelę Rusijos pramonės dalį. Šiuo metu „Rostech“ jungia per 800 mokslinių ir gamybinių Rusijos organizacijų¹⁶. Pagrindinės korporacijos veiklos sritys – orlaivių gamyba, mechaninė inžinerija, radioelektronika, medicinos technologijos, inovatyvios kompozicinės medžiagos ir kt. 2021 m. koncerno produkcija buvo tiekiama į daugiau nei 100 pasaulio šalių. Beveik trečdalis pajamų gauta iš aukštųjų technologijų gaminių eksporto. Čemezovo ir jam artimų politinių bei ekonominių veikėjų vaidmuo sustiprėjo paaštrėjus santykiams su Vakarais po Krymo aneksijos 2014-iais, kai Rusija ėmė didinti išlaidas gynybai precedento neturinčiais mastais. Čemezovui artimu veikėju laikomas **Denisas Manturovas**, 2012–2024 m. buvęs Rusijos pramonės ir prekybos ministras, nuo 2024 metų gegužės paskirtas RF premjero pirmuoju pavaduotoju¹⁷.

Rotenbergų grupėje minimi Arkadijus ir Borisas Rotenbergai bei Arkadijaus sūnus Igoris. „Forbes“ duomenimis, jų valdomi aktyvai 2018 m. sudarė 6,2 mlrd. JAV dolerių¹⁸. „Forbes“ teigimu, 2020 m. tai buvo turtingiausia Rusijos šeima. Tuometiniame Leningrade (dabar Sankt Peterburgas) gimusį Arkadijų Rotenbergą su Putinu sieja artimi ryšiai¹⁹. Arkadijui Rotenbergui priklausė statybos bendrovė „Stroygazmontazh“, pagrindinė Kerčės tilto²⁰ statybos rangovė (2019 m.

¹⁰ Юрий Ковальчук: кошелек Путина (n. d.). Prieiga per internetą: <https://youtu.be/tNE1x6BITtg?si=hkfxH69Ulzslrq>

¹¹ Ротенберг и Тимченко получили гражданство Финляндии без проверки полиции безопасности. (2023 m. vasario 3 d.) Prieiga per internetą: <https://www.eurointegration.com.ua/rus/news/2023/02/3/7155475/>

¹² Группа братьев Ковальчуков. (n. d.). Prieiga per internetą: <https://zampolit.com/groups/gruppa-bratev-kovalchukov/>

¹³ Акcinė bendrovė „Inter RAO UES“ (rus. *Открытое акционерное общество «ИНТЕР РАО ЕЭС»*, trumpinys: Inter RAO) – Rusijos energetikos kompanija, dirbanti Rusijos ir kitų valstybių rinkose.

¹⁴ Хаятт, Дж. (2022 m. kovo 21 d.). Генерал дезинформационной войны. Prieiga per internetą: <https://forbes.ua/ru/richest/khto-shepoche-na-vukho-putinu-21032022-4871>

¹⁵ Группа Чemezова. (n. d.). Prieiga per internetą: <https://zampolit.com/groups/gruppa-chemezova/>

¹⁶ Ростех. (n. d.). Prieiga per internetą: <https://rostec.ru/>

¹⁷ Денис Валентинович Мантуров. (n. d.). Prieiga per internetą: <http://government.ru/gov/persons/175/events/>

¹⁸ Яковенко, Д. (2023 m. balandžio 10 d.). Уход Ротенбергов: одна из богатейших семей заработала \$2,7 млрд на распродаже активов. Prieiga per internetą: <https://www.forbes.ru/milliardery/487173-uhod-rotenbergov-odna-iz-bogatejsih-semej-zarabolata-2-7-mlrd-na-rasprodaze-aktivov>

¹⁹ Аркадий Ротенберг. (n. d.). Prieiga per internetą: <https://dossier.center/a-rotenberg/>

²⁰ Керчės tiltas (arba Krymo tiltas, rus. *Керченский мост, Крымский мост*) – automobilių ir geležinkelio tiltas per Kerčės sąsiaurį. Jungia Kerčės pusiasalį Kryme ir Tamanės pusiasalį Rusijoje. Statybos Rusijai atsiėjo apie 3,5 mlrd. eurų (brangiausias tiltas Europoje). Statybos prasidėjo 2015 metų

Analitinių apžvalgų archyvas: <https://lnb.lt/istekliai/kiti-istekliai/analitines-apzvalgos>

Cituojant arba naudojant šį šaltinį, nuoroda į Nacionalinę biblioteką yra būtina. Šioje apžvalgoje pateikiamas turinys nėra oficiali Nacionalinės bibliotekos nuomonė.

LNB / IAS / ZD / 2024-09-12 / Psl. 4 iš 10
© Nacionalinė biblioteka, 2024. / Слава Україні!

verslininkas bendrovę pelningai pardavė). Analizės „Politbiuras 2.0“ autoriai teigia, kad Rotenbergų grupė savo įtaką sustiprino, kai 2024 m. buvo išplėsti su grupe susijusio vicepremjero Vitalijaus Saveljevo įgaliojimai aviacijos transporto srityje, taip pat paskyrus transporto ministru Romaną Starovoitą.

Timčenko grupė. 2024 m. „Forbes“ įvardijo Timčenką šeštuoju Rusijos turtuolių reitinge, nurodyta, kad jis valdo 23,4 mlrd. JAV dolerių vertės aktyvus²¹. Timčenko yra investicinės bendrovės „Volga Group“ bendraturtis, taip pat stambus dujų gavybos bendrovės „Novatek“ ir naftos chemijos bendrovės „Sibur“ akcininkas. Timčenko buvo ir kompanijos „Gunvor“ bendraturtis; ši bendrovė, eksportavusi rusišką naftą (daugiausiai per Estijos uostus), 2003 m. buvo laikoma trečiąja pagal dydį naftos prekiautoja pasaulyje²². Leidinio „Politbiuras 2.0“ žiniomis, Timčenko grupės įtaka sustiprėjo 2024 m. energetikos ministru paskyrus Sergejų Civiliovą.

Aptardami veikėjus, kurie **išsaugojo pozicijas**, „Politbiuro 2.0“ autoriai konstatuoja, kad **nepasiteisino prognozės dėl premjero Mišustino įtakos sumažėjimo**.

Maskvos meras Sobianinas sugebėjo išlaikyti Maskvos ekonominį potencialą tarptautinių sankcijų sąlygomis - tai nulėmė jo pozicijos stabilumą.

Su Kovalčiukais susijusio **Kirijenkos** pozicijos išsaugojimas rodo Kremliaus pasitikėjimą prezidento administracijos vadovo pirmuoju pavaduotoju, kurio komanda kuravo visus regioninius rinkimus nuo agresijos prieš Ukrainą pradžios ir kontroliavo faktiškai nelaisvus 2024 m. RF prezidento rinkimus.

Sečinas, didžiausios Rusijos naftos ir dujų kompanijos „Rosneft“ vadovas²³, lieka „Politbiuro 2.0“ nariu, darančiu įtaką (kartu ir turinčiu palaikymą) gamtos išteklių ir ekologijos ministerijoje.

Medvedevas, buvęs Rusijos prezidentas, tebėra svarbi grandis sistemoje, kontroliuojančioje karinį pramoninį kompleksą. Spėjama, kad Medvedevas neformaliai kuravo samdinių verbavimą pagal kontraktus karui Ukrainoje. Medvedevas yra partijos „Vieningoji Rusija“ (rus. *Единая Россия* „Jedinaja Rossija“) pirmininkas.

Didžiausią įtakos nuosmukį patyrė Šoigu. Jis neteko RF gynybos ministro pareigų, o jo artimas kolega Timūras Ivanovas buvo areštuotas (areštuota ir daugiau gynybos ministerijos pareigūnų). Šoigu gavo RF saugumo tarybos sekretoriaus pareigas. Tai suteikia galimybę bendrauti su pagrindinių Vyriausybės organų atstovais, tačiau naujosios Šoigu pareigos faktiškai reiškia jo svorio valstybės valdymo sistemoje sumažėjimą.

Patruševas užleido Šoigu vietą RF saugumo taryboje. Kartu, kaip spėjama, Putinas asmeniškai perėmė visų vadinamųjų jėgos struktūrų kontrolę, kurią anksčiau iš dalies vykdė Patruševas, tik neaišku, ar pastarajam nepalikta ankstesnė funkcija - būti tarpininku tarp Rusijos ir Vakarų šalių žvalgybų bei elitinių sluoksnių. Jo sūnus Dmitrijus Patruševas paskirtas vicepremieru, kuriam pavesta žemės ūkio politikos, gamtos išteklių valdymo, aplinkosaugos sektorių priežiūra.

Apžvalgoje „Polibiuras 2.0“ santykinai jauni karjeros šuolius padarę įtakos grupių atstovai vadinami „princais“. Tai 1977 m. gimęs vicepremieras Dmitrijus Patruševas ir Audito rūmų vadovas Borisas Kovalčiukas. Apyjaunių iškilėlių grupei priskirtini ir jau minėtas pirmasis vicepremieras Manturovas (g. 1969 m.), taip pat Aleksejus Diuminas (g. 1972 m.), 2024 metų gegužę paskirtas Putino padėjėju, kartu ir Valstybės tarybos sekretoriumi²⁴. Diuminas 2016-2024 m. užėmė Tulos srities gubernatoriaus pareigas, 2015-2016 m. dirbo RF gynybos ministro pavaduotoju. Išvardytiems veikėjams yra 47-55 metai, o „Politbiuro 2.0“ narių amžiaus vidurkis - 68 metai. Nė vienas iš čia paminėtų iškilėlių neįeina į „Politbiurą 2.0“.

Apibendrinant žvelgiant į „Politbiurą 2.0“ atstovaujamas interesų grupes galima teigti, kad jų neformalus lyderiai yra šio darinio nariai, o įtaka vykdoma tiek asmeniškai bendraujant su Putinu, tiek pasitelkiant statytinius sudėtingoje RF valstybės administracijos struktūroje. Rotenbergų, Kovalčiukų, Timčenko grupių įtakos šaknys siekia tuos laikus, kai jų lyderiai tuometiniame Leningrade vykdė verslą kartu su Putinu jo karjeros pradžioje²⁵.

5. „Politbiuro 2.0“ sistemos dinamika

Trijų aukštų sistema („Politbiuras 2.0“ - kandidatai į „Politbiuro 2.0“ narius - „CK 2.0“) yra dinamiška. Duomenų ir komentarų apie personalijų judėjimą, gali persikirstymą joje ir pan. galima rasti ankstesnėse „Minchenko Consulting“ apžvalgose²⁶. Žemiau pateiktoje schemoje pavaizduoti pokyčiai „viršutiniame aukšte“ - pačiame „Politbiure 2.0“ - nuo 2012-ųjų metų.

gegužę. Automobilių tiltas atidarytas 2018 m., geležinkelio - 2019 m. Žr.: Rusija pristato savo „megaprojektą“. BNS. (2018 m. gegužės 15 d.). Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/world/rusija-pristato-savo-megaprojekta-77997723>

²¹ Геннадий Тимченко. (n. d.). Prieiga per internetą: <https://www.forbes.ru/profile/gennadii-timchenko>

²² Миллиардер Тимченко подтвердил наличие российского гражданства. (2012 m. spalio 26 d.). Prieiga per internetą:

<https://www.forbes.ru/news/182870-millioner-timchenko-podverdil-nalichie-rossijskogo-grazhdanstva>

²³ Роснефть. (n. d.). Prieiga per internetą: <https://www.rosneft.ru/>

²⁴ Rusijos Federacijos Valstybės taryba (rus. Государственный совет Российской Федерации) - Rusijos prezidento konsultacinis ir patariamasis organas. Valstybės taryba įsteigta Rusijos prezidento V. Putino įsaku 2000 m.

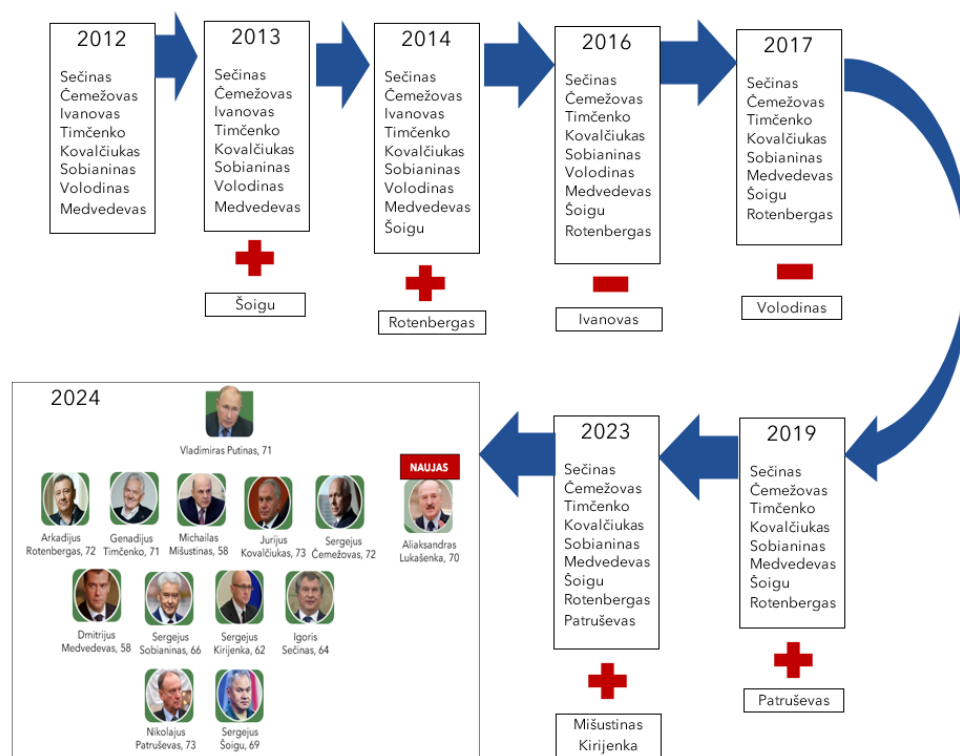
²⁵ Тумакова, И., Муртазин, И., Жилин, И. (2023 m. vasario 6 d.). Вместе весело шагать по просторам! Prieiga per internetą:

<https://novayagazeta.ru/articles/2023/02/06/vmeste-veselo-shagat-po-prostoram-media>

²⁶ Minchenko Consulting. Insights. (n. d.). Prieiga per internetą: <https://minchenko.ru/en/insights/>

Analitinių apžvalgų archyvas: <https://lnb.lt/istekliai/kiti-istekliai/analitines-apzvalgos>

2 iliustracija. „Politbiuro 2.0“ sudėties dinamika 2012–2024 metais.
© „Minchenko Consulting“, 2024²⁷. Nacionalinė biblioteka, 2024.

2013 m. įtrauktas Šoigu.

2014 m. įtrauktas Rotenbergas.

2016 m. iškrito Sergejus Ivanovas – žvalgybininkas, politikas, užėmęs svarbius postus RF valstybės administracijoje, pvz., 2001–2007 m. dirbo Rusijos gynybos ministru, 2011–2016 m. – RF prezidento administracijos vadovu. Šiuo metu jo nėra nė viename iš trijų šiame darbe nagrinėjamos sistemos aukštų.

2017 m. iškrito Viačeslavas Volodinas, nuo 2016 m. iki šiol – RF Dūmos pirmininkas (2024 m. jis įvardytas kaip kandidatas į „Politbiuro 2.0“ narius).

2019 m. įtrauktas Patruševas.

2023 m. įtraukti Mišustinas ir Kirijenka.

Žemiau pateiktoje 3 iliustracijoje pavaizduota visa triaukštė sistema „Politbiuras 2.0“ – kandidatai į „Politbiuro 2.0“ narius – „CK 2.0“. Nesileidžiant į smulkesnę jos analizę atkreipiame dėmesį, kad kurio nors asmens pozicija RF Vyriausybėje ar RF prezidento administracijoje negarantuoja jam vietos „Politbiure 2.0“ ir žemiau jo esančiuose dariniuose. Kaip antai, tiek Rusijos centrinio banko vadovė Elvira Nabiullina, tiek finansų ministras Antonas Siluanovas 2024 m. įvardyti kaip kandidatai į „Politbiurą 2.0“. Tokia pati ir RF prezidento administracijos vadovo Antono Vaino pozicija, o formaliai jo pavaduotojo pareigas vykdančias Kirijenka yra „tikrasis“ „Politbiuro 2.0“ narys.

Gynybos ministras Andrejus Belousovas (g. 1959 m.), FSB vadovas Aleksandras Bortnikovas (g. 1951 m.), RF užsienio žvalgybos vadovas Sergejus Naryškinas (g. 1954 m.), Nacionalinės gvardijos (vidaus kariuomenės) vadas Viktoras Zolotovas (1954 m.) yra „tikėtai“ kandidatai į „Politbiuro 2.0“ narius.

2024 m. tarp kandidatų į „Politbiuro 2.0“ narius nurodytas Čėčėnijos vadovas Ramzanas Kadyrovas (g. 1976 m.).

Anksčiau minėti iškilėliai Dmitrijus Patruševas, Manturovas – „jau“ kandidatai į „Politbiurą 2.0“, o Diuminas ir Borisas Kovalčiukas – „tik“ „CK 2.0“ nariai.

Apibendrinant galima teigti, kad „senoji gvardija“ aukščiausiuose Rusijos valdžios sluoksniuose išsaugoma, tačiau Putinas suteikia galimybių ir jaunesnės kartos vadovams išbandyti jėgas svarbiuose baruose, įgyti įvairios valdymo patirties. Vis dėlto kadryų permainos yra konservatyvios. Pz., po 2018 m. RF prezidento rinkimų beveik perpus atnaujinta vicepremyerų ir ministrų sudėtis, o po rinkimų 2024-iais atsirado tik du nauji vicepremyerai iš dešimties ir šeši nauji ministrai iš 21. Jėgos struktūrų bloko vadovai nepasikeitė, išskyrus RF gynybos ministrą. Ataskaitos „Politbiuras 2.0“ autoriai atkreipia dėmesį, kad yra sričių, kuriose permainos labai retos: antai nuo 2000 m. Rusijoje buvo tik du finansų ministrai (Aleksejus Kudrinas ir Siluanovas), du FSB vadovai (Nikolajus Patruševas ir Bortnikovas) ir du užsienio reikalų ministrai (Igoris Ivanovas ir Sergejus

²⁷ Žr. 1 šaltinį.

Lavrovas). „Politbiuro 2.0“ analitikų vertinimu, valdymo sistema aukščiausiu lygiu šiuo metu formuojama laikantis „kryžminės atsakomybės“ ir tarpusavio kontrolės stiprinimo krypties.

3 iliustracija. „Politbiuro 2.0“ narių ir kandidatų, „CK“ narių sudėtis 2024 m. (rausvame fone - naujokų pavardės).
© „Minchenko Consulting“, 2024²⁸. Nacionalinė biblioteka, 2024.

„Politbiuro 2.0“ nariai	Vladimiras Putinas, 71 Arkadijus Rotenbergas, 72 Genadijus Timčenko, 71 Michailas Miustinas, 58 Jurijus Kovalčiukas, 73 Sergejus Čemežovas, 72 Aliaksandras Lukašėnka, 70 Dmitrijus Medvedevas, 58 Sergejus Sobianinas, 66 Sergejus Kirjenka, 62 Igoris Sečinas, 64 Nikolajus Patrušėvas, 73 Sergejus Šoigu, 69			
	Kandidatai į „Politbiurą 2.0“	Techninis blokas („CK“ sekretoriatas)	Juridinis ir „jėgos“ blokas	Ideologinis blokas
Antonas Vaino Elvira Nabiullina Antonas Siluanovas Jurijus Trutnevas Tathana Golikova Dmitrijus Kozakas Denisas Manturovas Maratas Chusnulinas Dmitrijus Patrušėvas Aleksandras Novakas		Andrejus Belousovas Aleksandras Bortnikovas Ramzanas Kadyrovas Sergejus Naryškinas Viktoras Zolotovas Igoris Krasnovas	Viačeslavas Volodinas Valentina Matvijenko Aleksejus Gromovas Dmitrijus Peskovas Segejus Lavrovas patriarchas Kirilas metropolitas Tichonas Romanas Abramovičius	Andrejus Kostinas Germanas Grefas Igoris Šuvalovas Aleksejus Mileris Nikolajus Tokarevas Kirilas Dmitrijevas
„CK“ nariai	„Technokratai“	„Veteranai“		Privatus verslas
	Dmitrijus Grigorenko Dmitrijus Černyšenko Vitalijus Saveljevas Maksimas Oreškinas Romanas Starovoitas Sergejus Civilevas [Aleksejus?] Lichačiovas [Maksutas?] Šadajevas [Aleksejus?] Nečajevas [Vladislavas?] Davankovas [Leonidas?] Sluckis [Michailas?] Degtariovas V. Medinskis [Glebas?] Nikitinas [Olegas?] Kožemiakas [Sergejus?] Aksionovas [Viačeslavas?] Gladkovas Antonas Alichanovas O. Beloziorovas A. Nikitinas	[Aleksandras?] Bastrykinas [Vladimiras?] Kolokolcevas J. Borisovas [Jurijus?] Ušakovas [Jurijus?] Čičančinas [Igoris?] Ščiogolevas [Vladimiras?] Jakušėvas [Nikita?] Michalkovas [Valerijus?] Gergijėvas M. Kovalčiukas A. Šočininas [Aleksejus?] Kudrinas [Genadijus?] Žiuganovas S. Mironovas [Rustamas?] Minichanovas S. Ivanovas V. Zubkova B. Grizlovas [Aleksejus?] Diuminas D. Kočniovas S. Koroliovas A. Kurenkovas D. Mironovas I. Babuškinas M. Babičius A. Rubežnojus A. Kolpakovas D. Šalkovas V. Pikaliovas I. Podnosova	[Aleksejus?] Zubkova B. Grizlovas [Borisas?] Kovalčiukas A. Turčiakas A. Vorobjovas S. Ivanovas jaun. P. Fradkovas A. Čiaika I. Šestakovas A. Murovas I. Rotenbergas V. Kirijenko V. Chimarinas A. Civileva	V. Potaninas L. Michelsonas V. Alekperovas O. Deripaska M. Kabajevas A. Bokariovas V. Bogdanovas [Viktoras?] Vekselbergas [Vladimiras?] Jevtušenkovas S. Kerimovas V. Lisinas I. Machmudovas A. Mordašovas V. Rašnikovas A. Ušmanovas D. Pumpenskis

6. 2000-ieji: Rusijos dabartinio politinio režimo kūrimo programa

2000 metų gegužę Rusijos verslo ir politikos leidinio „Komsant“ leidžiamas žurnalas „Vlast“ publikavo tekstą, pavadintą „Redakcija Nr. 6“²⁹.

²⁸ Žr. 1 šaltinį.

²⁹ Žr. 2 šaltinį.

Analitinių apžvalgų archyvas: <https://lnb.lt/istekliai/kiti-istekliai/analitines-apzvalgos>

Cituojant arba naudojant šį šaltinį, nuoroda į Nacionalinę biblioteką yra būtina.
Šioje apžvalgoje pateikiamas turinys nėra oficiali Nacionalinės bibliotekos nuomonė.

Toks publikacijos pavadinimas gali būti užuomina į Antono Čechovo apysaką „Palata Nr. 6“. Joje rašoma apie provincijos ligoninę, kur gydomi bepročiai. Posakis „Palata Nr. 6“ šiuolaikinėje rusų kultūroje įsitvirtino kaip vientisos reikšmės junginys, memas, reiškiantis į beprotnamį panašią aplinką.

Iš esmės publikacija „Redakcija Nr. 6“ – anoniminio dokumento ištraukos, stiliumi primenančios nutekintą slaptą tarnybinį dokumentą. Akivaizdu, kad „Redakcija Nr. 6“ buvo žiniasklaidos antraštei tinkamas pavadinimas, o dokumento originalas, tikėtina, vadinosi kitaip. „Vlast“ teigė nežinanti nei dokumento autorystės, nei statuso (pvz., ar jis patvirtintas, ar ne).

Dokumente pateiktas RF prezidento administracijos (tuo metu jau Putino administracijos) reformos planas, pagal kurį administracijoje turėtų būti įsteigta **Politinė valdyba**.

2000 m. „Vlast“ redakcija apie planą rašė: **„Jei tai taps realybe, specialiųjų tarnybų priežiūroje atsidurs beveik visi Rusijos gyventojai – nuo politikų ir gubernatorių iki eilinių rinkėjų“³⁰.**

2010 metų birželį „Vlast“ pakartotinai išspausdino dokumento „Redakcija Nr. 6“ ištrauką³¹ su komentaru, kad per dešimtmetį buvo galima įsitikinti, jog nemažai programos punktų buvo įgyvendinta kuriant režimą, kurį „Vlast“ ir kai kurie kiti šaltiniai apibūdino kaip „suverenią demokratiją“³². (Minėtos 2000-ųjų ir 2010-ųjų „Vlast“ publikacijos iki šiol viešai prieinamos internete.)

Suvereni demokratija – politinė koncepcija, 2005–2007 m. suformuluota Putino administracijos vadovo pavaduotojo Vladislavo Surkovo. RF parlamento ir prezidento rinkimuose 2007–2008 m. tai buvo bene pagrindinis apie Putiną besitelkiančių jėgų lozungas.

2006 m. rugpjūčio 29 d. rusiškas leidinys „Kommersant“ išspausdino Rusijos ekspremjero Michailo Kasjanovo straipsnį, kuriame teigiama, kad suverenos demokratijos doktrinos tikslai yra akivaizdūs – bet kokia kaina išsaugoti valdžią ir nuosavybę. Pasak Kasjanovo, tai veda prie populizmo, įsigalinčio visuomeninių bei valstybinių institutų griovimo, taip pat teisės, demokratijos bei rinkos ekonomikos principų nepaisymo³³.

Pagal straipsnyje „Redakcija Nr. 6“ išdėstytą planą, prezidento administracija suvokiama ne kaip demokratiškai išrinktus asmenis aptarnaujantis organas, o kaip galios (nebūtinai konstitucinės) įrankis.

Prezidento politinis veikimas, neretai peržengiantis RF konstitucijos ribas, turi būti įgyvendinamas per administracijos Politinę valdybą, kurią siūloma įsteigti. (Šiuo metu vieno konkretaus organo tokiu pavadinimu nėra, tačiau, tikėtina, kad „Redakcijoje Nr. 6“ numatytos funkcijos paskirstytos dabar veikiančioms administracijos padaliniam. Prezidento administracijos struktūra nuo 2000 m. keliskart keista³⁴).

Publikacijoje „Redakcija Nr. 6“ konstatuojama, kad socialinę bei politinę situaciją to laiko Rusijoje galima apibūdinti kaip save reguliuojančią su ženkliais savivaldos elementais. Kartu teigiama, kad naujam RF prezidentui (t. y. Putinui), jei jis tikrai nori užtikrinti tvarką ir stabilumą šalyje savo valdymo laikotarpiu, **nereikalinga save reguliuojanti politinė sistema**. Priešingai – jo administracijoje būtina struktūra (padalinys) – Politinė valdyba, kuri galėtų **ne tik numatyti, bet ir sukurti reikiamą politinę situaciją Rusijoje**, taip pat realiai **valdyti politinius ir socialinius procesus RF bei kaimyninėse šalyse**.

Aptariamame tekste atkreiptas dėmesys, kad 2000 metų rugsėjį buvo numatyti rinkimai bent keturiose dešimtyse RF subjektų ir pabrėžiama, kad **būtina užkirsti kelią politinėms situacijoms regionuose, galinčioms sukelti Rusijos Federacijos iširimą ir konfederacinių santykių plėtrą**.

Nurodytas ir projektuojamos Politinės valdybos svarbiausias įrankis: **į darbą turi būti įtrauktas intelektualinis, personalinis, profesinis potencialas, kuriuo disponuoja FSB** – tai savo ruožtu leistų pasiekti labai greitą ir gerą rezultatų įgyvendinant ilgalaikes programas. RF prezidento administracijos Politinė valdyba turi užtikrinti realią politinių procesų Rusijoje kontrolę, taip pat didinti įtaką kaimyninių šalių politiniams procesams.

2000 m. paviešintame tekste konstatuojama ir tai, kad moralinė to meto visuomenės būklė nesuderinama su bet kokiais tiesioginiais RF prezidento ir jo administracijos pareiškimais bei veiksmais, kuriais galėtų būti siekiama slopinti opoziciją ir jos lyderius, taip pat perimti žiniasklaidos, komunikacijos ir informacijos kontrolę. Paviešintojo plano kūrėjai deklaravo principą, kad Politinės valdybos strategija ir taktika turėtų būti „dviguba“: atvira (oficialiosios deklaracijos) ir uždara (konkretūs tikslų įgyvendinimo būdai).

Esą **oficialiai deklaruojamas darbo pobūdis turi visiškai atitikti demokratinius visuomenės lūkesčius** ir pademonstruoti visuomenei, kad Politinė valdyba sukurta siekiant teikti pagalbą politinėms organizacijoms, partijoms bei judėjimams, jų vadovams, gubernatoriams, žiniasklaidai ir visuomenei, kai vyksta socialinių ir politinių požiūriu sudėtingi rinkimai regionuose ir į RF Dūmą. **Oficialioji Politinės valdybos darbo dalis būtina, kad visuomenė palaikytų valdybos**

³⁰ Ten pat.

³¹ Редакция N 6. Избранное. (2010 m. birželio 14 d.). Prieiga per internetą: <https://www.kommersant.ru/doc/1385567>

³² Матвиенко, Я. (n. d.). «Суверенная демократия»: амбивалентная дефиниция или понятие из политико-правового тезауруса постмодерна. Prieiga per internetą: <https://cyberleninka.ru/article/n/suverennaya-demokratiya-ambivalentnaya-definitiya-ili-ponyatie-iz-politiko-pravovogo-tezaurus-a-postmoderna/viewer>

³³ Касьянов, М. (2006 m. rugpjūčio 29 d.). Империя свободы. Prieiga per internetą: <https://www.kommersant.ru/doc/700710>

³⁴ Кеффер, Л. (2024 m. birželio 12 d.). Владимир Путин изменил структуру администрации президента. Prieiga per internetą: <https://www.kommersant.ru/doc/6762262>

Analitinių apžvalgų archyvas: <https://lnb.lt/istekliai/kiti-istekliai/analitines-apzvalgos>

Cituojant arba naudojant šį šaltinį, nuoroda į Nacionalinę biblioteką yra būtina. Šioje apžvalgoje pateikiamas turinys nėra oficiali Nacionalinės bibliotekos nuomonė.

LNB / IAS / ZD / 2024-09-12 / Psl. 8 iš 10
© Nacionalinė biblioteka, 2024. / Слава Україні!

veiklą ir kad prezidento administracija visada turėtų galimybę parodyti visuomenei teigiamus šios valdybos darbo aspektus - orientaciją į demokratines vertybes.

Uždaroji valdybos darbo dalis laikoma pagrindine. „Redakcijoje Nr. 6“ vardijamos Politinės valdybos užduotys, kurias reikėtų vykdyti pagal neoficialiąją (uždara) programos dalį. **Ja siekiama pasitelkiant specialiąsias tarnybas daryti įtaką RF Valstybės Dūmos sudėties formavimui, RF prezidento rinkimų eigai, taip pat pakreipti regionų politinio ir finansinio elito veiklą pagal reikiamus scenarijus.** Užduotys konkretizuotos taip:

- daryti įtaką politinių partijų ir judėjimų veiklai renkant ir naudojant specialią informaciją apie politinės veiklos vykdymą, organizacijų vadovybės personalo sudėtį, finansavimo šaltinius, oficialius ir neoficialius ryšius, rėmėjus; rinkti **kompromituojančius duomenis**;
- daryti įtaką visuomeninių ir politinių lyderių veiklai federaliniu, regioniniu ir vietos lygmenimis renkant ir naudojant specialią informaciją apie jų socialinę ir politinę veiklą, oficialius ir neoficialius ryšius, rėmėjus, oponentus, **silpnąsias vietas bei interesus** ir kt.

Pagal analogišką specialios informacijos (operatyvinio stebėjimo) modelį rekomenduojama daryti įtaką šiems subjektams:

- regionų, kraštų ir sričių vadovams;
- visų lygių įstatymų leidybos organams ir deputatams;
- rinkimuose dalyvaujančioms asociacijoms, siekiančioms patekti į RF Valstybės Dūmą;
- esamų ir būsimų šaukimų kandidatams į RF Valstybės Dūmą;
- potencialiems kandidatams į RF prezidentus;
- žiniasklaidos priemonėms federaliniu, regioniniu ir vietos lygmenimis;
- konkreitiems žurnalistams federaliniu, regioniniu ir vietos lygmenimis;
- rinkimų komisijoms ir jų darbuotojams.

Apibendrinant ne itin didelės apimties dokumentą (per 30 tūkst. spaudos ženklų apimties) sąlyginu pavadinimu „Redakcija Nr. 6“ jo publikavimo metu (2000 m.) buvo galima laikyti konspirologine **distopija**, t. y. utopijos priešingybe, kurioje vyrauja pesimistinis ateities vertinimas. Tuo metu tai buvo perspėjimas: esą besikuriančioje RF valdžios sąrangoje gali būti jėgų, kurios planuoja besiformuojančią Rusijos demokratiją pakreipti **fasado kūrimo kryptimi, už to fasado paslepiant realų nedemokratišką režimą** su jam būdingomis praktikomis, tokiomis, kaip asmens laisvų varžymas, žiniasklaidos apribojimai, pilietinės visuomenės naikinimas, politinės žmogžudystės ir kt. represinės priemonės. Vaizdžiai kalbant, per maždaug ketvirtį amžiaus nuo dokumento publikavimo jo konspirologinis (t. y. galimai neadekvatus, pramanytas) aspektas sumenko, nes distopija tapo tikrove – 2000 m. programoje išdėstyti politinės sistemos transformavimo tikslai buvo pasiekti ir dar sutvirtinti karo aplinkybių, kurios nuo agresijos prieš Ukrainą pradžios 2014 m. (Krymo aneksijos) darosi vis sudėtingesnės.

7. Apibendrinimas ir akcentai, į ką atkreipti dėmesį ateityje

Šioje apžvalgoje daugiausia referuojami du dokumentai: „Redakcija Nr. 6“ (sąlyginis 2000 m. rusiškos žiniasklaidos publikuoto teksto pavadinimas) ir analitinė ataskaita „Politbiuras 2.0“ (pastaruoju atveju sąlyginė yra „politbiuro“ sąvoka, kadangi aptariama neformali, vien ekspertiniais vertinimais nustatoma Rusijos realios valdžios sąranga ir svarbiausi politinio proceso dalyviai). Šie dokumentai leidžia susidaryti tam tikrą vaizdą apie dabartinės Rusijos valdžios piramidės sąrangą ir priemones, kuriomis ta sistema buvo sukurta.

Leidinių serijos „Politbiuras 2.0“ adekvatumą galima grįsti tuo, kad joje minimi veikėjai yra pakankamai įtakingi, kad galėtų užblokuoti jų netenkinančią informaciją. Tikėtina, kad „Minchenko Consulting“ apžvalgos derinamos ir su Rusijos prezidento administracija. Kaip pavyzdį galima paminėti Dūmos pirmininko Volodino atvejį. „Minchenko Consulting“ teigimu, 2017 m. jis iškrito iš „Politbiuro 2.0“ narių. Nepraradęs Dūmos pirmininko posto, Volodinas yra pakankamai įtakingas, kad galėtų „nubausti“, pvz., per žiniasklaidą, „Minchenko Consulting“ už „prasimanymus“, kadangi formaliai politinis darinys „Politbiuras 2.0“ neegzistuoja, taigi ir iškristi iš jo neįmanoma. Tačiau nėra duomenų, kad Volodinas būtų kaip nors protestavęs dėl jo svarbos sumenkinimo „Minchenko Consulting“ apžvalgose³⁵. Be to, tokių žinybų vertė priklauso nuo rengėjų reputacijos, o ji gali pašlyti, jeigu būtų paviešinti iškreipti duomenys – pvz., kuriam nors veikėjui suteikta neadekvati svarba. Tokie tekstai turi ir praktinį aspektą: serijos „Politbiuras 2.0“ apžvalgos savaip užpildo informacinę spragą Rusijos viešojoje erdvėje. Tai yra gana įtikinamai atrodantis gidas, kurį sąlygiškai galima vadinti „Kas yra kas Rusijos valdžios viršūnėse“. Aptariamas dokumentas naudingas tiek patiems minėtos valstybės veikėjams, tiek gausiam „aptarnaujančiam personalui“: žurnalistams, ekspertams, akademybės atstovams, tiek ir daugybei įvairaus rango valdininkų, kuriems pravartu orientuotis valdžios koridoriuose pagal aiškų „žemėlapi“ – užuot rankiojus informaciją iš neformalių šaltinių ar žiniasklaidos.

Kaip paaiškėjo, politinis darinys „Politbiuras 2.0“ susideda iš Putinui regimai lojalių asmenų, susijusių su juo dar ir verslo ryšiais. Iš vienuolikos esamų „Politbiuro 2.0“ narių bent penki yra verslininkai milijardieriai, neužimantys postų valstybės administracijoje, tačiau kontroliuojantys strateginius finansų, pramonės, gamtinių išteklių gavybos ir prekybos sektorius. Aptartos Rotenbergų, Kovalčiukų, Timčenko grupės įgijo įtaką jų lyderiams tuometiniame Leningrade vykdant verslą kartu su Putinu šio karjeros pradžioje.

³⁵ Политологи зафиксировали трансформацию «ближнего круга» Путина. В «Политбюро 2.0» усилилась роль силовиков и ослабли позиции Володина. (2019 m. birželio 5 d.). Prieiga per internetą: <https://www.rbc.ru/politics/05/06/2019/5cf683ba9a7947db4b1ea91f>

2024 m. apžvalgoje „Politbiuras 2.0“ atkreipiamas dėmesys į iškilėlius Dmitrijų Patruševą (Nikolajaus Patruševo sūnų), Borisą Kovalčiuką (Jurijaus Kovalčiuko sūnų), taip pat Manturovą ir Diuminą. Išvardytiems veikėjams yra 47-55 metai, bet jie kol kas neįeina į „Politbiuro 2.0“ sudėtį. „Tikrųjų“ „Politbiuro 2.0“ narių amžiaus vidurkis 2024-iais yra 68 metai. Apibendrinant galima teigti, kad „senoji gvardija“ aukščiausiuose Rusijos valdžios sluoksniuose išsaugoma, tačiau Putinas suteikia galimybių jaunesnės kartos vadovams išbandyti jėgas svarbiuose baruose, įgyti įvairios valdymo patirties.

Publikacijoje „Redakcija Nr. 6“ paviešintą dokumentą jo atskleidimo metu (2000 m.) buvo galima laikyti konspirologine distopija. Per maždaug ketvirtį amžiaus nuo šio teksto publikavimo jo konspirologinis (t. y. neadekvatus, pramanytas) aspektas sumenko, nes distopija tapo tikrove – 2000 m. programoje išdėstyti politinės sistemos transformavimo tikslai buvo įgyvendinti. 2000 m. „Redakcijoje Nr. 6“ pateikto plano adekvatumą pagrindžia jo išsipildymas – nuo tada Rusijos pilietinė visuomenė ir politinė sistema „sutramdytos“ pagal „Redakcijos Nr. 6“ rekomendacijas.

Atkreiptinas dėmesys, kad šiame darbe aptartuose tekstuose – tiek „Redakcijoje Nr. 6“, tiek „Politbiure 2.0“ – pateikta informacija gali dominti Lietuvos ekspertinę bendruomenę (taip pat ir specialiąsias tarnybas) bent dviem aspektais:

- duomenų patikimumo atžvilgiu. Kadangi tai politiškai svarbi informacija, teiginius apie vieno ar kito veikėjo įtaką ir vietą valdymo sistemoje patartina tikrinti pasitelkiant ir kitus šaltinius. Pastangų mastą turėtų nulemti konkretaus nagrinėjamo klausimo svarba.
- Poveikio Lietuvai atžvilgiu. „Redakcijoje Nr. 6“ deklaruojamas tikslas daryti politinį poveikį užsienyje. To poveikio ženklų apstu tiek ES, tiek JAV. Atitinkamų Lietuvos žinybų interesus būtų sekti tas kadru Rusijos valstybės administracijos struktūroje permainas, kurios keistų poveikio Lietuvai pobūdį ir mastą.